

ORGANISTA

Rok IX	Maj 2007	92
--------	----------	----

Ks. Tadeusz Przybylski SDB, Kraków

Z dziejów krakowskiej organistyki w XVIII, XIX i w latach międzywojennych XX wieku

a – Organy jakie mieli do dyspozycji krakowscy organiści w XIX wieku przedstawiały różną wartość brzmieniową i znajdowały się różnym stanie technicznym. Jednak szereg z nich pochodzących jeszcze z poprzedniego wieku nadal stanowiły wartościowe obiekty. Także i nowe instrumenty zbudowane w XIX wieku charakteryzowały się nadal rzetelnym wykonaniem i były wykonane z dobrych gatunkowo materiałów prezentując zarazem odpowiednią wartość brzmieniową. Na podstawie zachowanych dokumentów można ustalić, że w XIX wieku powstało 10 nowych organów. Przeprowadzono też w tym okresie szereg remontów i przebudowań wcześniej powstałych instrumentów. Trzeba też zaznaczyć, że powstały też organy zbudowane w Krakowie przez obcych organmistrzów (np. O. Rieger). Z nowopowstałych organów w tym okresie w Krakowie należy wymienić obecnie następujące kościoły parafialne, zakonne i kaplice publiczne w których się znalazły. Wcześniej należy dodać, że w ówczesnych granicach administracyjnych Krakowa znajdowało się w tym czasie 44 kościoły i kaplice publiczne. W świątyniach tych znajdowało się w tym czasie ok. 35 organów i pozytywów. Jednak nie we wszystkich ówczesnych świątyniach instrument ten istniał, zwłaszcza w powstałych pod koniec wieku. Niektóre kościoły miały w swych murach po kilka instrumentów umieszczonych w różnych kaplicach danego kościoła. Po 4 instrumenty znajdowały się w kościele OO. Augustianów i OO. Karmelitów

na Piasku. 3 instrumenty posiadał kościół Mariacki i OO. Franciszkanów. 2 instrumenty posiadał kościół OO. Dominikanów. W sumie aż 5 kościołów posiadało u siebie po kilka organów i pozytywów równocześnie. Obecnie podobnie jak w poprzednim wieku przedstawię te instrumenty ograniczając się do wcześniejszych kościołów ówczesnego Krakowa. Organy znajdujące się w kościele św. Anny były uważane powszechnie w owym czasie za wybitne dzieło sztuki organmistrzowskiego powstałego w latach dwudziestych XVIII wieku, zachowując w dużym stopniu swą historyczną wartość brzmieniową. W latach 1804-1816 w instrumencie tym dokonano pewnych niekorzystnych zmian i przeróbek, a następnie pod koniec XIX wieku dokonano dalszych zmian w kierunku romantycznej dyspozycji tego barokowego instrumentu. Mieścił się ten instrument mający 26 głosów, dwa manualy z pedałem w istniejącej do dziś zabytkowej szafie organowej z lat 1723-27. Na szczęście w XX wieku (1958-63) powrócono do dawnych założeń brzmieniową, wprowadzając zarazem na powrót trakturę mechaniczną. W kościele Mariackim istniejący od bardzo dawna chór po prawej stronie kościoła w nawie głównej nad amboną stojącą przy pierwszym filarze od wejścia do kościoła, w wieku XIX już nie używany został ostatecznie zlikwidowany dopiero w latach trzydziestych XIX wieku. Natomiast pod koniec XVIII wieku został zbudowany nowy chór nad głównym wejściem do kościoła. Na nim zostały umieszczone w 1800 roku nowe 20 głosowe organy zbudowane przez Ignacego Ziernickiego z wykorzystaniem niektórych elementów wziętych z poprzedniego instrumentu.

Bardzo prosimy o przesyłanie na poniższy adres wszelkich sugestii, uwag i informacji odnośnie biuletynu jak i życia liturgicznego w parafiach oraz wydarzeń w środowisku organistów. **Redakcja** dodatku do Biuletynu duszpasterskiego *Organista*: 31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 3. Skład redakcji: s. S. Ferfaglia, Ł. Kmiecik, T. Kuc, ks. S. Mieszczak, K. Pawlisz, ks. R. Tyrała, L. Surmacz, M. Walczak - redaktor naczelny. Zobacz: www.aso.diecezja.krakow.pl.